UIT DE CORRESPONDENTIE VAN EEN OVERLEDENE.

MEDEGEDEELD DOOR MEINSMA.

Eenige tijd geleden werd ik zeer verrast door de uitgave van de „Bijdrage tot de kennis van 't Bataviasch Maleisch van Dr. J. D. Homan," door den heer Dr. H. N. van der Tuuk. Gedurende den korten tijd, die mijn oude vriend Homan in Indië heeft doorgebragt, heb ik een paar brieven van hem ontvangen, die voor een groot deel handelden over het „Bataviasch" en zijne beoefening, ook in betrekking tot andere talen van de Archipel. Na de lezing van gemeld werkje kwam het mij wenschelijk voor, nu men toch den doode had laten spreken, een uittreksel van die brieven in het licht te geven, omdat zij, over hetzelfde onderwerp als de „Bijdrage" handelend, nog een en ander bevatten, dat tot opheldering daarvan kan strekken; en ook, omdat er nog meer zaken, o. a. de Islam in de Archipel betreffend, in voorkomen, die nog wel eens verdienden bekend en bekeken te worden, waarvoor zich nu een ongezochte gelegenheid aanbiedt.

Ik heb de oorspronkelijke vorm geheel behouden en neem niets van het hier gezegde voor mijn rekening; de weinige zamenhang tusschen de verschillende stukken schijnbaar bestaande, is natuurlijk veroorzaakt, doordien er vele opmerkingen omtrent personen en zaken in de brieven voorkwamen, die ik geen vrijheid vond publiek te maken. Enkele opmerkingen heb ik bijgevoegd, en ter onderscheiding altijd met de letter M. geteekend. Zoo hoop ik, dat ook dit weinige iets mag toebrengen aan de kennis van de Archipel en van de talen die er gesproken worden.

Ten slotte een enkele opmerking. Dat *Gĕmbong* zooveel is

als *Pasoeroean*, zooals aan 't einde van de „Bijdrage" wordt gezegd, pag. 22, blijkt ook nog uit „Hageman, Handleiding tot de kennis der Geschiedenis, enz. van Java," dl. I, pag. 167, 181 en elders. In een Babad van Mataram in Mscr. worden onder de hoofden, die tegen Batavia optrokken vermeld „*adipati ing Pasoeroean, toewin ing Gĕmbong*"; daar komen dus beide namen naast elkander voor. Doch mijns inziens moet men hieraan niet zooveel hechten, om de van elders bekende en genoegzaam zekere gissing te verwerpen.

UITTREKSELS UIT HOMANS BRIEVEN.

BATAVIA, 25 Junij 1863.

. . . .

Behalve eenige Javaansche stukken, die ik nu en dan op de Sekretarie aantref, heb ik sedert mijn vertrek weinig meer aan die taal gedaan, zooveel te meer daarentegen aan het Maleisch. Reeds aan boord vond ik daartoe eene uitmuntende gelegenheid; er waren behalve een aantal oudgasten vier Maleische bedienden aan boord, en ik heb van die bronnen, meestal tot tijdkorting ijverig gebruik gemaakt. Het duurde dan ook niet lang of ik kon vrij wel met de inlanders over weg, zij verstonden mij en ik, hoewel dit wat moeijelijker was, verstond hen ook, als zij niet al te vlug of te veel binnensmonds praatten.

. . . .

De oudgasten kenden, naar zij zeiden, het Laag-Maleisch.

. . . .

Het bleek mij spoedig dat zij alleen die woorden kenden, die in den beperkten kring, waarin zij verkeerd hadden, waren te pas gekomen. Al wat daar buiten lag was Hoog-Maleisch, ofschoon mij reeds aan boord en ook later te Batavia is gebleken, dat verreweg het grootste deel door de inlanders te Batavia gebruikt wordt. In het woordenboekje van van Dissel en Lucardie vond ik eens „kolijk" door *moelas* vertaald, dat zij beweerden Hoog-Maleisch te zijn. Juist kwam Ali voorbij. *Ali*, vroeg ik, *apa itoe moelas? Sakit proet*, antwoordde hij kort weg.

„Schipbreuk lijden" was volgens hen *tjilaka di laut*. Ik wou het door *kĕna karam* vertalen, dat voor Hoog-Maleisch verklaard werd. Een paar dagen later vertelde de oude Maleische vrouw, die wij aan boord hadden, dat zij reeds 15 keer de reis

gedaan had, evenwel *belon karam*. (Men zegt hier *belon*, niet *belom*.) . . . .

Het Arabisch of Javaansch schrift heeft men, zeggen de oudgasten, niet noodig, men gebruikt het niet. De waarheid is, dat men zich werkelijk verbazen moet, dat bij den ellendigen toestand, waarin het inlandsche onderwijs verkeert, nog zooveel inlanders schrijven kunnen (met een schrift dat de Indische specialiteiten niet kennen). Op de meeste brieven, die ik hier ontvangen heb, vond ik mijn naam en logement nog eens weêr met Arabische letters geschreven, wat natuurijk de inlandsche brievenbesteller moet gedaan hebben, b. v. toen ik nog in het Java-hôtel logeerde: تون حومن رومكن جاو. Toen de koelis mijn bagage thuis bragten, vond ik mijn naam en adres er met Arabische letters op geschreven. In mijn logement merkte ik reeds een paar dagen na mijne aankomst, dat de *toekang kamar* aanteekening hield van mijne verteringen in het Javaansch met Javaansche letters. . . . . Mijn jongen kan Javaansch schrift lezen; die van S., een Soedanees van geboorte, kan zeer goed Javaansch schrijven . . . .

Op de Sekretarie ben ik dagelijks met het verslag bezig. . . . Verder heb ik het gewone werk; het stellen van besluiten, missives, nota's, enz., en wat meer uwe attentie trekken zal, ik krijg vreesselijk veel Maleische stukken onder de oogen, daar bij ons, behalve de politiek, de inlandsche zaken worden afgedaan, en de inlanders, zooals gij weet, hun missives en rekwesten in het Maleisch stellen. In die, zoo zij van Java komen, veelal met Hollandsche letters geschreven brieven vind ik geregeld het bekende كمدين *kamoedïan* geschreven.

. . . .

Tot mijn verwondering heb ik gemerkt, dat de meeste inlanders hier in het spreken vreesselijk veel Javaansche woorden gebruiken, terwijl ook het weglaten van de praeposities bij tijdsbepalingen zeker wel door den invloed van die taal zal veroorzaakt zijn. Altijd zegt de inlander hier *ini malam*, *tadi malam*, *ini hari*, *hari kĕmis* enz., als hij het tijdstip aanduidt, waarop het een of ander voorvalt en nooit PADA HARI KEMIS. Trouwens dat *pada* heb ik hier nog nooit gehoord, evenmin als *kapada* waarvoor men *sama* zegt. Dit *sama*, dat ook voor *dengan* gebruikt wordt, komt ook nog in den zin van „gelijk" voor; bovendien gebruikt men het zelfs voor een direct object en

eindelijk even als in de Reis van Abdallah, p. 26, reg. 11.

Toen ik gister mijn' jongen om den sleutel van de kamer vroeg, die ik intusschen zelf had, antwoordde hij: *koentji ada sama toewan*. Onder de Javaansche woorden zal ik alleen maar optellen: *Goenoengsari* en *Tanabang*, de namen van twee wijken te Batavia; *Soré*, voor „avond” (voor „nacht” gebruikt men *malam*, *petang* hoor ik nooit), *liwat* b. v. *poekoel anam liwat*, „het is over zes”; enz.

. . . .

Nog nooit heb ik een inlander het Hollandsch *en* en *dan* hooren gebruiken, zooals S. deed; zelfs het gebruik van *por* is niet algemeen. Mijn jongen, een Bataviaan van geboorte, gebruikt altijd *bakal*, b. v. *kapok bakal kasoer*, *kapok* voor een matras; *serbet bakal di kantor*, een servet om op het kantoor de tafel te dekken, als ik daar eet. Verleden Zondag (P. is Zaturdag met zijn vrouw gekomen; hij gaat waarschijnlijk naar Ambon) vroeg hij mij of de *njonjah* ook eene bediende noodig had, *ada soedara bakal djaga njonjah*. Zoo ook *doewit bakal makan*, geld om eten te koopen. Het gebruik van *di* is aan bepaalde regels gebonden. Als er van een rigting, spraak is zegt men alleen *ka*, bv. naar boven kijken: *tèngok kaätas*. Cesar in Galliam pro fectus est, *Cesar pigi di tanah Prasman*. Coelum versus, *Kalangit*. NB. Dit *tèngok* komt ook in de zin van *tilik*, ꦠꦶꦭꦶꦏ꧀ voor.

. . . .

Ten slotte wil ik u nog vertellen hoe de Sulthan van Siak, die zeer zuiver Maleisch schrijft, hoofdgeld en heerediensten vertaalt. Hij heeft er blijkbaar geen woorden voor en vraagt of hij mag *menarima kapalanja segâla rayat tantara mana mana jang sabelah barat satoe orang dalam satoe tahoen tiga ringgit ..... tetapi mana mana orang jang boedjang boleh ija bekirdjakan padoeka* [1] *anakanda*, enz.

Opmerkingen omtrent de Djakat op Java.

Pasoeroean. De geestelijken vinden hun bestaan in de djakat en pitra-belastingen. De djakat [ten bedrage van $\frac{1}{10}$ van het vermogen, (sic)] wordt in Pasoeroean algemeen geheven. De opbrengst wordt door de districtshoofden in padi of rijst verzameld, en aan den hoofdpangoeloe negeri afgeleverd, die daarvan een

[1] Vrg. Bijdrage enz. v. Homan, p. VIII. aant. 2. M.

verdeeling maakt onder het personeel van de tempels en een redelijk deel aanhoudt ter verdeeling onder de armen (*fakir*) *Bantam*. De armen, die niet door hunne betrekkingen kunnen verzorgd worden, krijgen door tusschenkomst van het inlandsch bestuur een deel van de *padi-djakat*.

Preanger reg. De geestelijkheid int de djakat. De '*amil* wordt hier vermeld.

Rembang. In zeldzame en hoog noodige gevallen krijgen de armen ondersteuning uit de kas der moskee.

BATAVIA, 12 Jan.. 1864.

Amice!

In mijnen brief van 25 Junij ll. heb ik u reeds eenige opmerkingen omtrent sommige hier gebruikelijke woorden medegedeeld, hoewel ik toen nog zeer weinig van de *basa Batawi* wist; kort daarna ben ik een goeroe gaan nemen, om mij daarin les te geven, een Bataviaan van geboorte en opvoeding, die behalve dat hij mij en een paar toewans les geeft, zelden met Europeanen in aanraking komt, en dien ten gevolge volstrekt geen hollandsch en *zeer weinig* laag Maleisch kent. Zijn moedertaal spreekt en schrijft hij evenwel correct. Hij gebruikt het Arabische schrift, ofschoon hij ook het Javaansche en Hollandsche (ofschoon gebrekkig) schrift kent, krijgt haast een beroerte van schrik, als hij een hond ziet; gaat 5 keer per dag in de moskee bidden en spreekt over den sultan van Turkije (سلطان روم) met een eerbied als waarmee een roomsche van den Paus spreekt. *Orang Arab*, dat ik wel eens gebruik, rekent hij mij als een fout aan; een Arabier is een *toewan*. Kortom hij is een streng geloovig Mohammedaan, eenigzins fanatiek.

Hij spreekt even als van der Tuuk, *tĕmpat, ĕmpat*, enz. uit; evenzoo *ĕnĕm*, ofschoon men hier velen vindt, die *tampat* en *ampat* zeggen. Ook spreekt hij de *a* aan het einde der woorden als *è* uit bv. *koerang perdatè* = *terlaloe alpè*, terwijl de *djoeroe toelis* op de Sekretarie *perdata* en *alpa* uitspreekt: zelfs sommige woorden, die gewoonlijk een *h* aan 't einde hebben, geeft hij dien klank, bv. *tĕngè* voor *tengah*. Volgens von Dewall (zie voorrede van zijn „Proeve" in het tijdschrift van taal-, land- en

volkenkunde) doet men dat in Maleische landen vrij algemeen. De uitspraak als *a* zal dus Soendaneesch zijn. (?)

Bovendien heb ik nu sedert een maand ook een goeroe in het Soendaneesch, een Buitenzorger van geboorte, met wien ik de ꦮꦮꦕꦤ꧀ꦥꦚ꧀ꦗꦶꦮꦸꦭꦸꦁ lees, die hier bij 's lands drukkerij is uitgekomen. De woorden, die Rigg niet heeft, expliceert hij mij, en dat getal is geenzins gering, daar Riggs woordenlijst (woordenboek durf ik niet zeggen) zoo onvolledig is. Koorders, zegt gij, heeft dat boek zoo gehavend. Nu ja, in een' zekeren zin verdient het boek dit ook; Rigg is een onwetenschappelijk mensch, kent geen Javaansch of Maleisch en nog minder Bataviasch, maar geeft voor zoover *ik* kan nagaan de beteekenissen der woorden meestal juist op, al geeft hij dan ook soms de grondbeteekenis in de laatste en niet in de eerste plaats, bv. *moedjoer*, dat volgens mijn goeroe beteekent: 1o. zich in de lengte uitstrekken. Opp. *malang*, over dwars; 2o. rekken, in de lengte bv. van garen, langer worden (niet in omvang, daarvoor *mĕlar*) = *mĕndjolor*, van een slang of een tong, die uitgestoken wordt; 3o. vooruitgaan, en van daar voorspoedig in eene onderneming, enz. Cf. ook het Javaansch. Nu geeft Rigg wel al deze beteekenissen op, maar de laatste zet hij ongelukkig voorop.

. . . .

Ml. مغابر (Batav. كابر) beteekent: naar zich toescheppen met de pagaai, enz. Het tegenovergestelde, d. i. van zich afscheppen met de pagaai om de schuit vooruit te krijgen, (?) heet *oewit* waarvoor Pijnappel (هويت) wrikken aan de pagaai opgeeft. In het woordenboek, waarvan alleen de 10 eerste letters zijn uitgekomen, (hier in het archief liggen er nog wel 100 exemplaren) . . . vindt men بڠكيسن = een geschenk, in het bijzonder aan een' meerdere. Pijnappel geeft: geschenk . . . . Te Batavia beteekent *bingkisan* een geschenk aan een *toewan*, om daarmeê een gunst te verkrijgen, haast = *soewapan* of *sògòkkan* een geschenk tot omkooping.

NB. Deze woorden zijn natuurlijk afgeleid van (*sĕ*) *soewap* (*nasi*) en ꦱꦸꦒꦸꦏ꧀ (ꦱꦒꦏ꧀), waarvan *sògòkkan* de Bataviasche uitspraak is. De *oe* gaat meestal in *ò* over, bv. *sòdòk* voor

[illegible], even als de *i* door *è* wordt vervangen: soms zijn ook beide vormen in gebruik, bv. *bintoel* en *bèntol*, opgezwollen ten gevolge van een muskietsteek, een puistje daardoor ontstaan [1].

سمڠي wordt door Pijnappel *simpei* uitgesproken. — Men verstaat hier alleen *soempé* dat ook R. van Eisinga opgeeft, *bahas*, vriendschappelijk toespreken (P.); volgens mijn goeroes, op een snaauwenden toon iemand *diem* toeroepen, het gesprek afbreken; *kandjar*, dansen, huppelen (P.); volgens de goeroes *bĕkandjar* = handen en voeten bewegen, van iemand die in hevige opgewondenheid tegen zijn vijand staat te dreigen; *misei* = *koemis* (P.); *misi*, bet. de baard op den onderlip, opp. *koemis*, idem op den bovenlip.

. . . .

Omdat ik het onplaisierig vond, dat ik de inlanders, als zij onder elkander praatten, niet verstond, ben ik met steeds klimmenden ijver Bataviaansch gaan studeren, niet uit de boeken, want dan zou ik de schrijftaal, niet de spreektaal krijgen, die van de eerstgenoemde grootelijksch afwijkt. — De schrijftaal nadert het Maleisch en in de *wajangs* het Javaansch; de spreektaal komst veel nader aan het Soendaneesch. Het Laag-Maleisch wordt verstaan door de Indische specialiteiten, die het Maleisch (volgens Money) als hun moedertaal spreken, d. i. op denzelfden toon en met dezelfde constructie als het Hollandsch, en door hunne bedienden, ofschoon meestal zeer gebrekkig: vooral de Hollandsche constructie schijnen ze niet te kunnen vatten. Mijn jongen vraagt den 1e van iedere maand altijd: *Saja poenja oetang tinggal brapa?* (hij heeft natuurlijk voorschot); en zoo zetten de inlanders het vraagwoord altijd op de verkeerde plaats bv. *sèndòk besar ada di mana., toewan?*

. . . .

Een eigenaardigheid van het Bataviaansch is deze: het aanhechtsel *kĕn* tot vorming van caus. werkw. wordt alleen in de schrijftaal gebruikt, bv. مپمڠيکن تابي, schrijftaal voor کيرم تابي, terwijl verder het Javaansch en Soendaneesch *kĕn*, en het Maleisch *kan* door *in* wordt vervangen; b. v.: *bitjaraïn*, over iets spreken; *mintaïn datoe dòa*, bidden voor een overledene; *boekaïn saja pintoe*, open mij de deur; *ambilin saja ajĕr di soemoer*,

---

[1] Vrg. Bijdrage v. Homan, p. 11, noot. M.

haal mij water uit de put; *djoempoetin* (of *ambilin*) *saja kĕrtas sama Toewan Lange*, ga naar den Heer Lange om papier voor mij te halen; in het passief *saja minta di boekaïn pintoe*, dat men mij de deur open doet. Anders heeft de grammaire, die zuiver Soendaneesch (of Javaansch) is, niets bijzonders.

. . . .

Hier te Batavia ten minste is alles zuiver Mahomedaansch voor zoover het Europeesch bestuur er geen verandering in gemaakt heeft. *Djakàt*, bidden, vasten, bedevaart, 2 formulieren, alles wordt hier geëerbiedigd.

Huwelijk, echtscheiding, de regtspraak daarover, het verdeelen van de erfenis, alles is in handen van den imam van de kluft, waar de betrokkene woont, die (de imam) van de erfenis ook zijn deel krijgt. Zie ook Rigg.

Als de erflater te weinig voor *dzakat* (of *djakàt*) mogt betaald hebben, dan is hij (de imam) zoo vrij er af te houden, wat had moeten gegeven worden aan den 'amil. En daar neemt men genoegen in, dat is de gewone regel, zegt mijn goeroe: *jang biasanja*. De geestelijkheid heeft hier geen invloed!!!

De *dzakat* wordt niet slechts van de *padi*, maar ook van de andere bezittingen betaald. *Kaloe simpen apa apa*, *dan sampei kĕbanjakkannja*, *misti kaloewarin dzakat*. *Amil poenjoet dzakat seperti màndor*, d. i. hij int en verdeelt tevens. Hoe het precies verdeeld wordt, wist mijn goeroe niet, hij wist echter wel dat de *hadjis* en de *pĕkir*, *miskin*, en Chinesche proselieten (*jang pindah agama*) er van kregen. — *Pĕkir* = *orang jang tidak tjari oentoeng*, *kirdja ibadat sadja*. Daarenboven nog de *dzakat fitra*.

. . . .

Gij zult u herinneren, dat men in der tijd gevraagd heeft of het waar was, dat de Javanen te Kairo gingen studeren. Men heeft geantwoord, dat er in Indië niets van bekend was. Sic!!!! Hier te Batavia wonen er nog *barang doewa tiga*, zei mijn goeroe, één daarvan kende hij zeer goed, hij heeft mij zijn naam genoemd. Ook de *djoeroe toelis* wist het zeer goed. Dit bleek mij bij de volgende gelegenheid. Om te weten hoe Egypte, Dschidda enz. in het Bataviaansch heetten, legde ik mijn' goeroe de kaart voor. Egypte heet Mĕsir, zeide hij, — ook de hoofdplaats heet zoo. Dschidda heet Djoedah. *Goeroe mengadji pĕgi di Mĕsir*, liet hij er op volgen. Wat doen ze

daar, vroeg ik. Zij gaan daar studeren, zeide hij. Doen dat alle *joeroe mengadji?* Niet allen, alleen zij, die heel knap willen worden.

. . . .

Te Batavia wordt een taal gesproken die nog niet door een' Europeaan bestudeerd is, en die ook niemand kent. Ik ben de eerste, die er een begin mêe gemaakt heb, ofschoon ik overtuigd ben, dat het wel niet veel anders dan monnikenwerk zijn zal, en het mij behalve veel studie en nadenken maandelijks ± 30 gulden kost, want die inlandsche meesters zijn niet goedkoop. Reeds nu heb ik een lijst van ± 500 woorden, die tot nu toe niet zijn opgenomen in de woordenboeken. Ook Stuart, wien ik een lijst van 225 toegestuurd heb, kwamen ze op een paar na, die hij als Javaansch herkende, geheel vreemd voor. Eenige heb ik bovendien gevonden in het groote nog onvoltooide woordenboek van Winter en Wilkens, waarvan een exemplaar in het bezit van het Bataviaansch genootschap is. De overgroote meerderheid van die woorden is blijkbaar Soendaneesch; dit verzekert mij ten minste mijn Soendaneesche goeroe.

. . . .

. . . .

„Een brief van mij" is *soeratsaja* of *sajapoenja soerat.* De courant van gisteren: *soerat kabar jang kemarèn* en niet *deri kĕmarèn*, zooals de Hollanders zeggen.

Pĕladjaran hadat boewat anak moeda is nonsens. Zoo schrijven de stellers van schoolboekjes. Het is even als met *saja poenja soerat;* het is immers een leesboek vóór kinderen, de kinderen hebben (of bezitten) het of zullen (of moeten) het hebben. Wat *pada* eigentlijk beteekent weet ik niet, of het moest van ꦥꦢ moeten komen. Het wordt hier evenals *kapada* alleen in de schrijftaal gebruikt. Voor *pada soewatoe tempat*, zegt men, *di;* voor *pada soewatoe hari*, *satoe hari*, zonder praepositie. Voor *kapada* gebruikt men *sama* [1].

Maleisch kan ik hier te Batavia niet leeren; wel Javaansch of Soedaneesch, als ik dat wil; want hier wonen velen beschaafde Javanen en Soendanezen. Legt men een Bataviaan een Maleisch boek voor, dan verstaat hij er weinig meer van dan een Hollander van een Engelsch boek, hier of daar een woord of wat,

---

[1] Zou *pada* niet Jav. ꦥꦢ ꦥꦝ Ng. Kr. ꦱꦩꦶ zijn? Hoe is men toch anders in de spreektaal aan *sama* gekomen? M.

maar nergers den juisten zin, te meer daar de woorden, die Maleisch en tevens Soendaneesch of Javaansch zijn, in zijn taal veelal de beteekenis hebben, die de Javanen en Soendanezen er aan hechten. Leest hij كود مڠکرتقکن, dan raakt hij geheel in de war, want *gĕrtak* beteekent in het Bataviaansch (zie ook Rigg) een kind bang maken; *gĕndong* bet. op den rug dragen en niet op de heup, zooals Pijnappel opgeeft. Een kind schrijdelings op de heup dragen, heet bij hem *sèngklèk anak*, ook wel *èngklèk* of *sangkil* uitgesproken.

. . . .

Dat Burton ter bedevaart was geweest vonden ze (de goeroes) een afschuwelijk iets. Met belangstelling bekeken ze de platen van de *kabah* in Dozy's boek.

. . . .

Ten slotte wil ik nu nog de eerste paginas van Netscher's boekje [1] behandelen om u te doen zien, duidelijk en klaar, dat het Bataviaansch geen Laag-Maleisch is. [2]

Aan (een persoon) *sama*; naar, tot, idem.

Aanaarden, enz. (een gat dempen) *oeroegin* (zie Gericke).

Aanbeeld, *paron*, onbekend. Jav.

Aanbeijen, *poeroe sambilik*. Mijn goeroe heeft het nooit gehoord.

Aanbesteden, *mengandelin*, iemand een werk opdragen, dat men zelf niet doen kan.

Aanbevelen [*menaroh*, bet. *toemboek*, met vuisten slaan.]

Aanbidden, *menjembah*; beter *sembahjangin*.

Aanblazen, *tioep*. Onjuist: hier altijd *ditioep angin*; niet in 't actief.

Aanbotsen, *langgar* (?), beter *ketoebroek* (Jav.) of als het zijdelings is, *kesènggol* of *tĕbĕntoer*.

Aanbreken (een kist), *boeka*. Beter *menbongkar*. [3]

Aandoen (een plaats), *mampir*; *singgah* is Maleisch.

Aandrukken, *tindis*; *tindis* bet. met de nagel drukken op iets, b. v. *tindis koetoe*. [4]

Aandurven, *brani lawan*; liever *lĕlawanan*, als men volstrekt dat *lawan* gebruiken wil.

---

[1] Gemakkelijk zakwoordenboek der hedendaagsche en laag maleische talen enz.

[2] Ik heb alleen die woorden opgenomen, waarvoor H. andere heeft opgegeven of die hij bepaald als onbekend opgeeft. M.

[3] Ml. = uittillen, uitligten. M.

[4] Pijnappel: dooddrukken. M.

Aangaan, beginnen, *moela-in; gègèr* is een passief, *gégérin*, actief.

Aangaande, *akan*, schrijftaal. Men gebruikt *atas* (zie Rigg), of vindt het op de Javaansche manier door het achtervoegsel, hoewel niet *kĕn* maar *in*.

Aangenomen, *di trima*, *kaboel; samboet*, van *tetamoe*.

Aangieren, *singgah* is Maleisch.

Aangraauwen, *maki*. *Maki-in*, bet. iemand heel gemeene woorden toevoegen, erger dan *kata-in;* b. v. *anak soendal* noemen [1].

Aangrenzen, *berpinggir*. *Pinggir kali*, *p. laoet* enz., kant, oever, kust. Grens = *watĕs*. Batavia grenst aan Bantam, *Batavia kĕna watĕsnja sama Bantĕn* [2].

Aangrijpen, *pègang*. Neen! *djambèt*, een boomtak grijpen of vruchten grijpen, als men in den boom zit; *tangkap*, zie de Lexica.

---

[1] Het is dus = Hollandsch *schelden*. Zoo vertaalt Klinkert het, enz. terwijl Netscher achter schelden *maké* heeft. Pijnappel geeft er voor bespotten. M.

[2] *Watĕs* is Javaansch. M.